

Nemeshegyi Péter

EVILÁGI ÉLET – ŐRÖK ÉLET

„Ő élni, élni! mi édes, mi szép!” – kiáltja Éva Madách „Az ember tragédiájá”-nak paradicsomi jelenetében. „Élet”, „élni” – mennyi lángoló, kitörő öröm rejlik ebben a szóban! De ugyanakkor mennyi sírás, zokogás is! Ki ne érezte volna már néha – vagy talán nagyon is sokszor – szívében azt a bánatot, „amely téged – Vádol, örök nagy természet; – Mely kiégett szívvel kérdi – Mért születni, minek élni?”

Őrök élet reménye egy mulandó világban

Biztos, hogy szép tűzijáték a világmindenség, és az élet a legszebb röppen-tyűje. Mélyzöld erdők, zsongása, ezerszínű virágos rét nyílása, néma halak cikázása, zümmögő rovarok szorgoskodása, daloló madarak éneke, örökké friss gyerekek örömtől átszött világa, életerős felnőttek ölelése, munkája, sürgése-for-gása: micsoda színpompa, micsoda túláradó energia, micsoda kiapadhatatlan áradás! És mégis: elszáradnak, kidőlnek a vén fák, elhervad a virág, halálba merevedik a kis bogár, holtan hull le az ágról a fagyott madár, megöregszenek, meggörnyednek és a sírba vándorolnak az emberek. „Ember, por vagy és porrá leszel.” Minden élet vége a halál. Hát csak „por”, kiégett hüvely marad az élet tűzijátéka után?

Amióta megszületett a gondolat a földtekén, az emberek nem szüntek meg töprengeni ezen a kérdésen. „Mért születni? Minek élni? Ha úgyis mind meghalunk.” De csodálatosképpen, bár minden oldalról csak azt harsogta az emberek felé a tapasztalat, hogy minden élőlény elmúlik, elporlad, ők hosszú történelmük kezdetétől fogva mind a mai napig hisznek az örök életben.

Ez a hit kétségtelenül az emberi szív legmélyebb tapasztalataiból fakad. Az emberi elmében lényegéből kifolyólag feltűnik a vég-telenség gondolata. Azáltal, hogy minden dolgot végesnek ismer meg, gondolatában már túl is haladt ezen a „vég”-en, a minden határt meghaladó végtelen felé. De ez a fogalom még üres volna, ha az ember tapasztalatában nem találkoznánk két területtel, ahol közvetlenül érintkezik valami határtalannal, végtelennel. Ez a két terület: az igazság és a szeretet.

A megismert igazság, legyen az a legegyszerűbb, legelembib igazság, minden időbeli és térbeli határt meghaladóan örök érvényű. Persze voltak és vannak államrendszerek és társadalmak, amelyek elkorcsosítják az igazság fogalmát. Ma ez az „igazság”, holnap pedig amaz; „igaz” az, ami a rendszernek

kedvező, hamis az, ami kedvezőtlen. Hányszor találkozunk a történelemben az igazság ilyen manipulációjával! De épp az a tény, hogy az emberek ilyenkor lelükben szenvednek, bensőleg tiltakoznak, és a társadalom elrothad, bizonyíték arra, hogy az igazi igazság egy és örök. És mennél egyszerűbb, annál jobban megtapasztalja az ember az egységét, örök és változhatatlan méltóságát. „Légy jó mindhalálig” – MórícZ Zsigmond Nyilas Misijének ez az igazsága örök, nem fog rajta a halál. Nemcsak a „halálig” kell jónak lennünk, hanem „a halál árán” is. „Légy jó mindhalálig” – olyan igazság ez, amiért érdemes meghalni, és emberek milliószámra meg is haltak érte. Nagy vértanúk és egyszerű édesanyák, hősies betegápolók és tüdejüket kiködhögve családjukért dolgozó édesapák... sokan, sokan. És mindenki, aki emberi ember, akinek nem satnyult el a szíve és nem sorvadt el az elméje, az tudja, hogy ezeknek a névtelen hősöknek van igazuk, hogy az igazság, amelyért meghaltak, többet ér, mint az evilági élet. Ősztönösen az állat is fel tudja áldozni az életét, de a megismert igazságért csak az ember képes meghalni. Milyen misztérium az ember, aki egy ilyen, minden véges evilági életet értékében felülmúló, örök igazságot képes befogadni, egész létébe gyökereztetni?! Az igazsággal való viszony az ember számára ablak, amely az örökkévalóságra nyílik.

De ugyanígy, vagy még inkább vág rést az ember létében az örökkévalóság felé a szeretet is. Ki ne ismerné a nagy szerelmesek szavajárását: „Szeretlek örökké!”? Még nem vallásos embernek is önkéntelenül ilyen szó jön ajkára, amikor szerelmét megvallja. Ki ne ismerné Petőfinek feleségéhez intézett sorait, mintegy a síron túlról, ahol a költő megsebzett szíve „még akkor is, ott is, örökre szeret”! Nem költői túlzás ez, hanem az emberi szív legmélyebb vágyának megnyilvánulása. „Lust will Ewigkeit, tiefe, tiefe Ewigkeit” (Az öröm örökkévalóságot akar. Mély, mély örökkévalóságot) – mondotta egy híres filozófus (Nietzsche). Minden öröm, de elsősorban a szeretet öröme örökkévalósággal terhes.

Az ember, aki valakit tisztán, mélyen szeret, nem tekinti a másik embert eszköznek, esetleges jelenségnek, megismételhető esetnek, kicserélhető tárgynak, hanem egyszeri, megismételhetetlen, örökérvényű csodának. „Vagyok, mint minden ember, fenség” (Ady). Nemcsak én vagyok „fenség” (ez még lehetne felfuvalkodott önzés gondolata is), hanem elsősorban „te” vagy fenség, te, akit szeretek, akiért odaadnám az életemet, aki mindenem vagy. Neked nem szabad elmúlnod, neked élned kell, te élni fogsz! A szív, a lélek, az egyéniség, amely benned megvalósult, fényes lánggal lobog vagy csendes tűzzel ég, oly nagy, örök érvényű érték, hogy elmúlnia nem szabad.

Mi kis kaliberű, korlátolt emberek legtöbbször csak néhány emberrel szemben érzünk ilyen szeretetet. A gyermek szülei iránt, a szülők gyermekeik iránt, jóbarátok, szerelmesek, házastársak egymás iránt. És már ez is nagy dolog. Mert bizony vannak fásult, cinikus emberek, akikből ez a korlátolt kiterjedésű szeretet is kiszáradt. Az ilyen szeretetlen emberek élete elsenyved, kiüresedik, pokollá lesz, és poklot teremt maga körül.

Van egy buddhista legenda a pokolról. Megszán egy istenség egy a pokolban szenvedő embert, és leereszt egy cérnaszálat, hogy kihúzza. Az ember belekapaszkodik a hajszálvékony fonálba, és lám, már húzza is valami erő felé. Amikor a többi pokolbeliek ezt meglátják, seregestül a lábába kapaszkodnak, hogy ők is kijussanak a lángokból. Egész emberfürt lóg már a cérnán, – és csodálatosképpen nem szakad el a fonál. De emberünk, aki először ragadta meg a mentő fonalat, megrémül: Ha ennyien kapaszkodnak belém, elszakad a fonál! – gondolja. Ordít, átkozódik, rugdalozik. Egymás után potyognak vissza az emberek a pokolba. De mennél többet sikerül lerúgnia magáról, annál lassabban mozog fölfelé a cérna. Amikor pedig lerázta az utolsó csimaspaszkodót is, és megkönnyebbülten ragadja meg erősen a cérnát, a szál elpattan, és ő is visszazuhan a pokol tüzébe.

A szeretetlenség: pokol. És ott kezdődik a szabadulásunk, ha valakit igazán szeretni kezdünk. De az igazi szeretet nem áll meg egy, három vagy tíz embernél. Minden korban találunk olyan embereket, akiknek szívébe belefér az egész világ, akik számára valóban minden ember „fenség”. A kalkuttai Teréz anya ráncos arca és jószágos szeme, II. János Pál pápa kitért karja, kézzszorítása, huncut mosolya állít ma szemünk elé ilyen embertípust. Olyan embert, akinek családja az egész világ, akiből sugárzik minden ember felé a biztatás: „Jó, hogy létezel, jó, hogy élsz. Élj örökké!”

Igy csillan fel tehát a földi élet halandóságában, mulandóságában a végtelen igazság és szeretet élménye által az örök élet reménye. A remény, hogy az ember, aki az örök igazságot felfogta, magáévá tette, életét ráadta, az ember, aki föltétel nélkül szeretett és akit örök értéként szerettek, nem múlik el, nem tűnik el, nem lesz porrá, hanem az igazság és a szeretet örökkévalóságában részesül.

De van-e alapja ennek a reménynek? Nem csak elvont fogalom-e az örök igazság? Nem csak vágyálom-e az örök szeretet? Valóban: ha az igazság csak emberi fogalom lenne, ha a szeretet csak emberi vágyálom lenne, ha az ember ereje tenné az igazságot igazsággá, az ő vágyakozása a szeretetet szeretetté, akkor az ilyen igazságnak és szeretetnek nem volna ereje ahhoz, hogy legyőzze a halált. De a valóság az, hogy az igazság meg a szeretet nem az ember alkotása. Az ember részese a d i k az igazságban és a szeretetben. Igazság és szeretet: ajándék. Minden igazságban és minden szeretetben Ő „jelenti magát”, aki azt mondta önmagáról: „Én vagyok az igazság” (Jn 14,6), akiről valljuk: „Szeretet az Isten” (1Jn 4,16). És ez az Isten, az Igazság és Szeretet Istene: élő Isten, élő Isten.

Jézus és az élet

Milyen szemmel nézte Jézus Istent, az igazságot, a szeretetet, az evilági és az örök életet?

Jézus számára minden másnál nagyobb, alapvető élmény az élő Atyaisten szeretete. A szerető Atyaisten szemszögéből nézi a világot, és az Atyaisten

szívével egyesülve szereti. Tudja Jézus, hogy ebben a világban a szép mezei virág ma virít ugyan, de holnap elszárad (Mt 6,30); tudja, hogy a vidáman csipogó veréb is egy napon holtan hull le az ágról (Mt 10,29); mélyen megrendülve fakad könnyekre barátjának, Lázárnak sírjánál (Jn 11,34); kiveri a hideg veríték, remeg és gyötrődik, amikor szembe kell néznie saját halálával (Mk 14,13; Lk 22,44). És mégis: Jézus számára a földi halandó, mulandó életet a remény fény-sugarával veszi körül az élő Isten, minden élőlény Gondviselője, minden ember szerető Édesatyja. Ennek az Istennek éltető hatalmát nem korlátozza a halál.

Az ember örök életében kételkedő, gúnyolódó szadduceusoknak Jézus az ószövetségi hitvallást idézi: „Mózesnek mondotta az Isten: Én vagyok Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákob Istene“ (Mk 12,27). Amikor az Úr Mózeshez szólt, ezek az ősatyák már régen sírjukban pihentek. De Isten mégis az ő Istenüknek nevezi magát. Nemcsak abban az értelemben, hogy valamikor régen a világban kinyilatkoztatta magát Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak. Nem is csak abban az értelemben, hogy valamikor régen Ábrahám, Izsák és Jákob hitt az Istenben, imádta az Istent. Sokkal többről van itt szó. Az a teremtmény, aki közvetlen kapcsolatba kerül az örök, élő Istennel, vagyis az ember, részesedik Isten életében. Ez a részesedés meghaladja az időt és a teret. Nem korlát számára a testi halál. Ábrahám, Izsák és Jákob, mert az Isten kapcsolatba lépett velük és ők kapcsolatba léptek Istennel, élnek. Az, akit a végtelen életenergia, Isten magához ölel, él! Ezért teszi hozzá Jézus a fent idézett ószövetségi hitvalláshoz a megdöbbentő szót: „Isten nem a holtak Istene, hanem az élőké“ (Mk 12,27). A sírjukban pihenőnek hitt Ábrahám, Izsák és Jákob nem halott, hanem élő!

Jézus számára az örök élet forrása az élő Istennel való kapcsolat. E kapcsolat megteremtője az Isten részéről az Úr teremtő akarata, hívó szava, megbocsátó szeretete; a mi részünkről pedig hit és szeretet: megismerni és hittel befogadni Isten igazságát, elfogadni, viszonzni és tovább sugározni Isten szeretetét.

„Az igaz a hitből él“ (Róm 1,17): ebbe a próféta szövegébe (Hab 2,24) foglalja össze Szent Pál egész evangéliumát. Aki így hisz, teljes szívből befogadja a Krisztus halála és feltámadása által kinyilatkoztatott teremtő és megváltó isteni igazságot. És ez a hit: élet! Nemcsak mulandó, halandó, elporladó élet, hanem a világban sarjadozó és el nem hervadó virágba nyúló örök élet.

„Mi tudjuk, hogy a halálból átjutottunk az életre, mert szeretjük testvéreinket“ (1Jn 3,14). E szavak a krisztusi örömhír jánosi megfogalmazását adják. Ahol szeretet van és béke, ott az Isten; és ahol Isten van, ott az élet, már itt a világban is örök élet.

Örök élet evilágban

Milyen a síron túli örök élet? Erről nincsen és nem is lehet kézzelfogható elképzelésünk. A síron túli örök élet az idő és tér korlátain túlnőve az Isten létmódjában való részesedést jelenti. Ahogy „Istent sohasem látta senki“ (Jn

1,18), úgy az örök életet sem láthatja földi szem, nem írhatja le emberi képzetet. De ez az egészen más örök élet mégis itt kezdődik már földi életünkben. Itt, ebben a világban épül fel örök életünk struktúrája. Amikor belénk árad és egybekapcsol bennünket az egy örök igazság, amikor egybeolvast az egy örök szeretet, akkor kezd már épülni, itt közöttünk, a mennyország.

Sokan közülünk bizonyosan emlékeznek Mikszáth Kálmán gyönyörű novellájára a dúsgazdag parasztgazdáról, aki nagy kőkereszt állításával akarta – de hiába – kiengesztelni az Isten haragját. Amikor azonban egy pár kiscsizmát vásárol a téli hidegben meztláb fagyoskodó falu-árvájának, akkor kiderül az ég, beköszönt a béke. Nincs messze a mennyország, egy pár kiscsizmával meg lehet járni oda az utat!

Nem mondta ugyanezt maga Jézus is? Kik vonulnak be örömittasan „a világ kezdetétől számukra készített országba” (Mt 25,34)? Azok, akik megosztják kenyerüket azzal, akinek nincsen; akik kedvesen kínálnak italt a barátságra szomjazónak; akiknek tárva-nyitva szívük és ajtajuk, hogy bejöhessen mindenki, otthont találjon mindenki; akik az emberi méltóságukból kivetkőztetett testvéreiket felruházzák megbecsülésükkel, tiszteletükkel; akik nem tekintik tehernek a betegeket, öregeket, tehetetleneket, hanem szívből és hálásan szolgálnak nekik; akik a pórul járt bűnözőt nem intézik el azzal, hogy „úgy kellett neki”, hanem megbocsátanak és segítik, hogy emberibb ember legyen belőle. Mindez nem jár fennkölt eszmékkel, nagy szavakkal. Olyan ez az élet, mint a csendesen folydogáló patakocská; barátságos csobogással a legalacsonyabb helyre húzódik, de kitartó erejével kettéhasít hegynagyságú sziklákat is. „Egy pár kiscsizma” – mondja Mikszáth; „egy pohár friss víz” – mondja Jézus (Mt 10, 42). A legkisebb tetteben történik meg a legnagyobb dolog: megszületik, felnő, kivirágzik az örök élet. Akkor is, ha nem gondolunk rá, hanem csak szinte természetesen követjük szívünkben a Szentlélek sugallatát.

Nemrég történt Japánban a következő eset: Egy jómódú gazda családja nézte egyik este a televíziót. A nagyapa, akié a föld, a fiatal szülők és egy kis két éves unoka. Nem voltak keresztények, hanem jóakarátú, egyszerű emberek. A televízió egy délkelet-ázsiai menekültábrorról számolt be. Rozoga kunyhók, drótsövény, nagyszemű, puffadt hasú, csontra-bőrre fogyott gyerekek. A kis unoka egy nagy darab kaláccsal a kezében ült a készülék előtt, és tágra nyílt szemmel bámulta a futó képeket. Most megint egy sötétbarna bőrű gyerekfej jelenik meg, szomorú, nagy szeméből kirí az éhség. Erre a kis unoka feltápáskodik ültőhelyéből, odatotyog, odanyújtja a kalácsot a kép felé, és megszólal: „Nesze, egyé!l egyé!l!” Erre a látványra a nagyapa úgy megrendült, úgy meghatódott, hogy azon nyomban elhatározta: eladja rizsföldjének jórészét, és az árát elküldi a vöröskeresztnek az éhező menekültek számára. Elhatározását tett követte: a több millió forintnak megfelelő összeget maradéktalanul a menekültek kapták. Ez a gazda és kis unokája valószínűleg sohasem hallott még Jézus szeretetparancsáról, de megtanította rá őket Jézus lehelete, a Szentlélek. Én hiszem, hogy Jézus nekik is azt mondta e napon, amit egykor a vagonának

felét a szegényeknek adó Zakeusnak mondott: „Ma üdvösség köszöntött e házra” (Lk 19,9).

Életet adó halál és halált hozó élet

Van Jézusnak egy megdöbbentő szava: „Aki meg akarja menteni életét, elveszti; de aki érettem és az evangéliumért elveszti életét, az megmenti. Mit ér az embernek, ha az egész világot megnyeri, életét azonban elveszti?” (Mk 8, 35-36). Milyen furcsa paradoxont mond itt Jézus! Kétféleképpen vesztheti el az ember az életét, mert kétféle élet van. Van az örök élettel kapcsolat nélküli „evilági élet”. Azok élnek így, akiknek egyetlen gondja az, hogy „megnyerjék a világot”, és azt képzelik, hogy ezáltal mentik meg életüket. Olyan emberek ezek, akiknek az igazság üres szó és a szeretet naivitás. Akik azért élnek, hogy valamit birtokoljanak: pénzt, házat, nyaralót, kocsit, hatalmat, testi szépséget, izomerőt; akik a másik embert is csak birtokolni akarják mint szórakozási eszközt, csatlózt, szolgát, kizsákmányolásuk áldozatát, bálványozó hódolójukat. Végül is az ilyen embereket az veszi birtokába, amit ők akartak birtokolni: szolgálja lesznek a pénznek, hatalomváagnak, valamilyen szenvedélynek. És mint-hogy „elmúlik a világ és annak kívánsága” (1Jn 2,17), elmúlik a pénz, hatalom, dicsőség, testi szépség és erő, szenvedély, ezért azok, akik ezekbe „ölték” életüket, voltaképpen megölték életüket, élve is halottak.

Van aztán egy másik élet, amelyet éppen azáltal nyer el az ember, hogy az ilyen evilági életet feladja, elveszti. „Aki megteszi Isten akaratát, él örökké” (1Jn 2,17). Az Isten akaratát pedig: hittel befogadni és élni az igazságot, Istennel együtt élni a szeretetet, és ha kell, meghalni az igazságért és a szeretetért.

Az, aki így él, a világban él ugyan, de mégsem él evilági életet. Ahhoz pedig, hogy a világ igazán éljen, nem evilági élet, hanem a világban kezdődő örök élet szükséges. Nagy tévedés volna azt hinni, hogy az örök élet tudata és vágya eltompítja érdeklődésünket a világ problémái iránt. Igaz, voltak és vannak keresztények, akik – félreértve Jézus tanítását – az örök élet reményének ürügyén ölbe tett kézzel túrték, hogy igazságtalanság és szeretetlenség uralkodjék a világban. Nem ébredtek tudatára, hogy az isteni, krisztusi igazság és szeretet éppen a világban kezdi építeni az örök életet; hogy ott, ahol nincs igazság és szeretet, nem terem örök élet, és hogy éppen az örökkévalóság reménye ad erőt ahhoz, hogy a világban életünk árán is harcoljunk az igazságért, szeretetért, békéért, minden ember szabadságáért. Az ilyen remény nem önző számíttatás, hanem bizalom abban, hogy mindennek van értelme, és hogy a világ és a benne hömpölygő életfolyam nem fekete úrból fekete úrbe, hanem Istentől Istenhez áramlik. Az ilyen ember tud remélni ott is, ahol emberileg nincs remény, küzdeni akkor is, amikor nincs kilátás sikerre.

Tegyünk hozzá még egyet: az olyan ember, aki hiszi az örök életet, örömet tudja lelteni földi életünk mulandó jelenségeiben is. Egy szép naplemente, egy izes vacsora, egy jól sikerült kirándulás, egy sportgyőzelem öröme stb. olyan ember számára lesz igazi öröm, aki nem ezeket teszi meg élete végső céljá-

nak, aki nem ragaszkodik hozzájuk annyira, hogy miattuk elfelejtse az igazságot és a szeretetet. Aki véges dolgokban végtelen értéket keres, az mindig elégedetlen lesz. Minden kielégülés csak újabb, nagyobb igényeket szül benne. De ha valaki a véges értékeket a maguk végességében megbecsüli, és úgy illeszti a végtelen élet látókörébe, akkor nyilvánítják ki ezek az ember számára valódi értéküket.

Igaz, egy kis szomorúság, egy kis bánat is velejár a mulandó dolgokkal való érintkezéssel. A búcsúzás, az elválás, az elmúlás bánata. „Elhull a virág, eliramlik az élet.” Gyorsan, gyorsan, nagyon gyorsan. Csak az Isten tudja a végső okát annak, hogy miért is teremtett ilyen sok-sok „halálon” keresztül az élethez vezető világot. Talán azért, hogy az élet odaadásában teremjen meg az el nem múló valóságot, a szeretetet? Talán azért, hogy Ő maga egyszülött Fiában emberi halála által nyilatkoztathassa ki isteni szeretetét? Olyan titkok ezek, amelyeket nem deríthet fel az emberi elme. De ez nem is szükséges. Legyen elég nekünk a bizalom. Így szól Jézus:

„Aki bennem hisz, még ha meghalt is, élni fog.

Mindaz, aki belém vetett hittel él, nem hal meg sohasem” (Jn 11,25-26). Meghal és mégsem hal meg. Él „az élők országában”, egymással, az élő Istenel, az élők Istenével. Isten megmondta, hogy így van, megígérte, hogy így lesz. Jézus meghalt és feltámadt, hogy megpecsételje ezt az ígéretet. Mi bízunk ígéretében.

Van Ágostonnak egy gyönyörű szava:

O cara veritas!
O vera caritas!
O cara et vera aeternitas!

Talán így fordíthatnánk:

Istenem, Te hön szeretett Igazság!
Te igaz Szeretet!
Te hön szeretett, igaz Örökkévalóság!

Ez az örök Isten a mi Istenünk. Igazság és szeretet által az Ő élete valósul meg bennünk és testvéreinkben e világon, és így épül az örök élet. Ezért kell születni, ezért kell élni. Ezért mondhatjuk mi is Évával, „az élők anyjával” (Ter 3,20): „Élni édes, élni szép.”

Weissmahr Béla

A LÉLEK HALHATATLANSÁGÁNAK KÉRDÉSE AZ EMBERI ÉRTELEM FENYÉBEN

Lehet-e a lélek halhatatlanságát bizonyítani? – A kérdés megválaszolása elsősorban attól függ: mit értünk bizonyításon.